

יוצא לאור לפרשת נצו"י ה'תש"פ
(מספר 53-54)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושנים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מפתח ותוכן

פרשת נצבים-וילך

- 3..... א. מעלת קיבוץ הגליות לעת"ל
פרש"י ל, ג ד"ה ושב ה"א את שבותך - החידוש בכך ש"השכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם" לגבי הענין ד"עמו אנכי בצרה" (שהובא ברש"י שמות ג, ב); ההבדל בין קיבוץ גליות דישראל ודשאר אומות

הוספה / בשורת הגאולה

- 12..... ב. משיחות יום ד' פ' נצבים-וילך, כ"ב אלול ה'תש"נ
קיום הסימן הנ"ל בילקוט שמעוני ש"הגיע זמן גאולתכם"
- 13..... ג. משיחות יום ד' פ' ברכה, ז' תשרי ה'תנש"א
אליהו הנביא בא לטבריא בפועל ממש בכל יום ומבשר על ביאת המשיח

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

נצבים

מעלת קיבוץ הגלויות לעת"ל

„רבותינו“ למדו⁵ מכאן כביכול שהשכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם⁶.

וצריך להבין:

א) רש"י כבר פירש ב' שמות', שזה שהקב"ה נראה למשה רבינו „מתוך הסנה“ ה' „משום עמו אנכי בצרה“. א"כ כיצד אומר כאן רש"י שלומדים זאת לראשונה „מכאן“ שהשכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם – בעוד שכבר יודעים זאת מ' שמות'?

ב) הרי „עמו אנכי בצרה“ הוא פסוק מפורש⁸, וא"כ אין צורך ללמוד זאת „מכאן“, מדיוק בפסוק אחר^{8*}?

א. עה"פ „ושב הוי' אלקיך את שבותך“¹, שואל רש"י „הי' לו לכתוב והשיב את שבותך“. כוונתו בשאלה זו היא (א) שבמקום „ושב“ הי' לו לכתוב „והשיב“, ו(ב) מדוע כתוב „הוי' אלקיך“? הרי לפני כן כתוב² שההקדמה והסיבה ל„ושב“ – צריכה להיות „ושבת עד הוי' אלקיך“, מדה כנגד מדה: ע"י „ושבת (עד ה"א)“ בא ה„ושב גוי“, וא"כ הרי מובן³ שה„ושב“ (או „והשיב“) קאי על (עד) „הוי' אלקיך“ – הקב"ה? ורש"י מתרין:

משיחת ש"פ נצו"י תשכ"ז. נדפס בלקו"ש ח"ט ע' 175 ואילך. תרגום מאידית.
1) פרשתנו ל, ג.

2) ועפ"ז מובן (א) מה שרש"י מעתיק לא רק תיבת „ושב“ אלא גם התיבות שלאחר' (וראה שוה"ג להערה 30). (ב) מה שכתוב בקושייתו „הי' לו לכתוב והשיב את שבותך“ (ובפרט שגם בספרי (בהעלותך י, לה. מסעי לה, לד) וגמרא (מגילה כט, א) אמרו רק „והשיב לא נאמר“*). (ג) מה שמשמיט בקושייתו התיבות „הוי' אלקיך“ (ולא רמזם אפילו בתיבת „גוי“) – אף שמעתיק התיבות „את שבותך“ שלאחריהן.
3) ל, ב.

4) משא"כ במה שנאמר בהפרשה כ"כ פעמים לאח"ז „הוי' אלקיך“.

5) ראה ספרי שם. מגילה שם. (אבל ראה לקמן הערה 11).

6) מ"ש „רבותינו למדו כו" – כי פ"י הפשוט ד„ושב ה"א את שבותך“ הוא – שישב את בני ישראל. אלא שבוה שאומר „ושב גוי“ (ולא „והשיב“) מלמד הכתוב (ענין נוסף) שהקב"ה ישוב עמהם.

וי"ל, שזהו גם הטעם מה שרש"י כותב „הי' לו לכתוב והשיב את שבותך“ – ואינו כותב „ולא והשיב את שבותך“ (וע"ד שכותב ב' תבא כו, ב: „ולא כל ראשית“. ובפרט שגם בספרי ומגילה שם: „והשיב לא נאמר“) – כי מרמז בוה, שגם לפי המסקנא הפ"י ד„ושב“ כולל גם „והשיב“, ולכן „הי' לו לכתוב והשיב כו“.

7) ג, ב.

8) תהלים צא, טו.

8*) ואם אין הפסוק „עמו אנכי בצרה“ מספיק – הו"ל לרש"י בשמות (שם) לומר „מכאן למדנו כו“.

(* בספרי מסעי שם מסיים: „אלא ושב הוי' אלקיך“ (ובבהעלותך: „ושב הוי'“). אבל תיבות אלו מעתיק ב„אלא כו“ ולא ב„לא נאמר“. משא"כ בפרש"י, שמעתיק זה ב„הי' לו לכתוב“. ומה שמוסיף זה בספרי ב„אלא כו“, י"ל, שזהו בכדי להדגיש יותר הענין ד„כשהם חוזרים שכינה עמהם“.

ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אוהו בידיו ממש איש איש ממקומו כענין שנאמר¹³ ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל. ואף בגליות שאר האומות מצינו כן שנאמר ושבתי את שבות בני עמון¹⁴.

וצריך להבין:

(א) מדוע צריך רש"י להגיע לשני פירושים¹⁵?

זה שרש"י אינו מסתפק ב"ועוד י"ל", אפשר לכאורה להסביר: מהלשון "ושב הוי" אלקיך" (שהקב"ה ישוב כביכול מהגלות) משמע, שהוא נמצא כביכול בגלות גם לפני הזמן של "ושב"¹⁶ - ולא רק שהוא יבוא לשם

(ג) בפסוק, "ושב הוי" אלקיך" כתוב רק שהקב"ה שב מהגלות. היכן מצא רש"י בפסוק את ההדגשה "שהשכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם"? מהפסוק יודעים רק ששכינה עמהם, אבל לא שעמהם בצרה - שזה נאמר בפסוק, "עמו אנכי בצרה" או בפסוק "בכל צרתם לו צר"¹⁰?

(ד) לאחר שרש"י אומר, "שהשכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם", הרי כבר מובן ממילא שכאשר יצאו ישראל מהגלות תצא גם השכינה מהגלות¹¹. מדוע צריך רש"י לפרט, "וכשנגאלין כו' ישוב עמהם"?

(ה) גם אם רש"י רוצה לומר זאת בפירוש (הגם שלכאורה הדבר מובן מעצמו) בכדי לפרש את הלשון, "ושב הוי" אלקיך"¹² - ה"י עליו לומר רק "וכשנגאלין ישוב עמהם". מהי כוונתו בלשון "הכתיב גאולה לעצמו"?

ב. לאחר מכן ממשיך רש"י: "ועוד יש לומר שגדול יום קבוץ גליות

13 ישע"י כו, יב.

14 כן הוא בדפוס הראשון. בפ"י גו"א. ש"ח (השלם, אבל בהמקוצר הנדפס בחומש נשמש כל הקטע) ועוד. וכבר העירו במפרשי רש"י, שבכתוב מצינו: ושבתי שבות מואב (ירמי' מח, מז) ושבתי את שבות מצרים (יחזקאל כט, יד) - וכ"ה בכמה דפוסים רש"י; ובנוגע לבני עמון; אשיב את שבות בני עמון (ירמי' מט, ח).

15 במשכיל לדוד כאן, שמה שוקוק רש"י לב' הפירושים הוא, לפי שבכתוב כאן נאמר, "ושב" ב' פעמים - "ושב הוי" אלקיך גו' ושב וקבצך גו'" - ולכן מפרש, "חד לעצמו וחד לישראל". עיי"ש. אבל ממה שרש"י אינו מעתיק, "ושב" השני, ואינו מרמוזו אפילו ב"וגו'", מוכרח שב' הפירושים הם ב"ושב הראשון".

16 ובפרט, שמכיון שנאמר, "ושב" (ולא "והשיב") ה"א את שבותך" [צ"ל, שפירוש, את שבותך] (לפי הענין הנרמז ב"ושב") הוא כמו "עם שבותך". וא"כ, מסתבר לומר ש"ושב ה"א" הוא דוגמת, "שבותך", השבה מגלות. וראה לקמן בפנים. [ובפרט באם נאמר שרש"י ס"ל שפירוש "שבותך" הוא מלשון "שב" (כפי המצודות - מפשטני נ"ך - ירמי' שם ובכ"מ); אבל דווקא גדול הוא, כי באם "ושב" ו"שבותך" הסמוכים אין פ"י שווה - ה"י רש"י מפרש זה].

9 וכשטחיות לשון הלימוד מכתוב זה במגלה שם.

10 ישע"י סג, ט. וכדחז"ל על ב' הכתובים (תענית טז, א).

11 בספרי ומגילה שם, נלמדים ב' ענינים אלו - גלו שכינה עמהם; כשהו עתידין להגאל שכינה עמהם - מפסוקים שונים. ומה משמע שהם ב' ענינים שונים (ראה חז"ג מהרש"א למגילה שם). אבל בפרש"י ע"ה, מכיון שגם מה ששכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם נלמד מכאן - הרי זה לכאורה ענין אחד.

12 אבל דווקא הוא, כי כיון ש"וכשנגאלין כו' ישוב עמהם" מובן מעצמו (ממה שמפרש רש"י לפניו "שהשכינה שרוי עם ישראל בצרת גלותם"), הרי מובן במילא גם התירוץ על קושייתו "ה"י לו לכתוב והשיב את שבותך".

ב"יום קיבוץ גליות" בכדי להוציא משם את בניי - ולכן יש צורך בפירוש "שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם כו"¹⁷;

אבל אינו מובן: מדוע צריך רש"י להגיע ל"ועוד י"ל כו" ולא מסתפק בפירוש הקודם?¹⁸

(ב) בפסוק דידן מדובר על גאולת בני ישראל. מדוע מסיים רש"י, ואף בגליות שאר האומות מצינו כן כו"¹⁹?

(ג) והקושי' חזקה יותר: בכדי להביא

אבל ממה שנאמר, "ושבתי" גם בגליות שאר האומות (שארן שייך ה"ו לומר ששכינה עמהם), מוכח שהלשון "ושב" שייך גם כשאין הוא עצמו נמצא ב"גלות" ורק שבא לשם להשיב את שבותך (ופי' "את שבותך" לפי' הוא כפשוטו, ולא עם שבותך).

ומה שזוקק רש"י לפי' הראשון [ועד - שפי' השני כתבו לאחרונה וגם בל', ועוד י"ל - ראה להלן הערה 38] הוא - כי מ"ש ושב הוי' אלוקיך משמע, שהטעם להענין הנרמז ב"ושב" (ולא והשיב) הוא - (לפי ש, הוי' אלוקיך", והרי הענין דגדול יום קיבוץ גליות" הוא גם בגליות שאר האומות". וראה לקמן הערה 20. ופי"ז יומתק מה שרש"י כותב, עם ישראל" ולא, עמהם".

18) ואין לומר, שמה שרש"י אינו מסתפק בפירושו הראשון הוא, כי לפי פי' זה הול"ל בכתוב, "עם שבותך": (א) גם לפי פי' ה', הענין שהקב"ה ישוב עמהם הוא רק מה שהכתוב מלמדנו בלשון, "ושב", אבל עיקר פירושו הכתוב הוא - שהוי' אלוקיך ישיב את שבותך (כניל הערה 6). (ב) לעיל (כט, יח) נאמר, "למען ספות הרוה את הצמאה", ופירושו הוא (רש"י שם), "עם המזיד". ובפרט שרש"י שם כותב, "עם המזיד" דרך אגב ולא בסגנון של חידוש.

19) במשכיל לדוד כאן, שכוונת רש"י בזה היא להוכיח, שמכיון שגדול יום קיבוץ גליות כו', שייך לומר, "ושב" (ולא, והשיב") גם באם לא היתה השכינה עם ישראל בצרת גלותם. ועל זה באה הראי' מ"ושבתי את שבות בני עמו", אף ש"ודאי לא שייך חלילה לומר שהשכינה עמהם".

ראי' שהקב"ה יוציא מהגלות כל אחד בפ"ע, מספיק שרש"י יביא את התיבות, ואתם תלוקטו לאחד אחד" - ללא הסיום, "בני ישראל". ומזה מובן, שהוא רוצה להדגיש בזה שזה ש"אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו" יש לזה שייכות גם ל"בני ישראל"

[וכמו"כ משמע גם בפסוק דידן "ושב הוי' אלוקיך" (לפי הפירוש השני): זה ש"אוחז בידיו ממש איש איש כו" - "ושב" - זהו כיון שהוי' הוא אלוקיך - אלקים שלך²⁰],

א"כ מדוע אומר רש"י מיד לאחר זה "ואף בגליות שאר האומות מצינו כן כו"?

(ד) מה נוגעת כאן כל האריכות ובמילא צריך להביא את הראיות מהנביאים וכו'?

(ה) מה מתכוון רש"י להוסיף באמרו "ממש"²¹, ולא "בידיו" סתם כפי שהוא אומר בפירושו בפ' ואתחנן?²¹

ג. הביאור בכל הנ"ל יובן בהקדם מה שמצינו בנוגע לכ"א מהאבות²², שהקב"ה הי' עמהם. שהביאור בזה בפשטות הוא: היות שהנהגה מלמעלה עם האבות היתה באופן שלמעלה

אבל לפי קשה: איך למדו רבותינו מכאן (גם באם הי' נאמר, "ושב" רק פ"א - ראה לעיל הערה 15) שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם? (20) ומה שלמדו מכאן ששכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם (ראה לעיל הערה 17) - אף שגם לפי ה"ועוד י"ל" מובן הדייק, הוי' אלוקיך - ראה לקמן הערה 40.

(21) משא"כ בפרש"י ר"פ וישלח.

(21*) ד, לא.

(22) וירא כא, כב. תולדות כו, ג. שם, כה. ויצא כה, טו.

ובדוגמא לזה הוא גם הא דכשנגאלין - „שכינה עמהם“.

אבל מובן, שענין זה אין לו שייכות לתוכן הפסוק „ושב הוי' אלקיך את שבותך“ (ולא „עמך“ וכיו"ב): לשון זו (שה„ושב“ של הקב"ה הוא את שבותכם (עם השבות שלכם - השיבה מהגלות)) מורה, שלפני הגאולה הוא [מוגבל כביכול בארצות הגויים, ובמילא] בגלות ומרוחק כביכול מ„ביתו“³⁰; ואילו ענין זה שהוא נמצא עם בנ"י בגלות כדי לשמור עליהם מה„שבעים זאבים“ משמעותו לגמרי להיפך! הוא נמצא שם כדי לעזור להם, והוא עצמו ודאי שאינו ב„גלות“.

לכן אומר רש"י שכאן הכוונה לענין אחר, „שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם“, היינו שהוא אכן כביכול בצרה מהגלות - ולכן צריך להיות ה„ושב ה"א את שבותך“.

ד. עפ"ז מובן גם מה שרש"י אומר „רבתינו למדו מכאן כו" - הגם שזהו פסוק מפורש (לכאורה) - „עמו אנכי בצרה“:

מפסוק זה „עמו אנכי בצרה“

(30) שלכן מעתיק רש"י גם „את שבותך“* - כי מלשון זה מוכח (ראה לעיל הערה 16) „שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם“, ולא רק דוגמת „והי' אלקים עמכם“ שנאמר גבי גלות מצרים. וראה לקמן הערה 37.

(* אבל אין לומר, שמכיון שבקושייך כותב „הי' לו לכתוב והשיב את שבותך“, ע"כ מעתיק תיבות אלו (את שבותך) לפני פירושו (ראה לעיל הערה 2) - כי מצד הקושיא מספיק שיכתוב „והשיב את“, או בהוספת „גו“.

מהטבע, עד - שהכל ראו שהצלתם באה מהקב"ה²³, לכך²⁴ מדגיש הפסוק, שהקב"ה הי' איתם (הגם שהוא נמצא בכל מקום - בשמים ממעל ועל הארץ מתחת²⁴ - כמ"ש²⁵ „את השמים ואת הארץ אני מלא“), כלומר, שאיתם הוא הי' בגילוי, והגן עליהם, שלכן הם הצליחו וכו'.

וכמו"כ הוא בנוגע לבנ"י, גם²⁶ בזמן הגלות: מצד זה שכולם רואים כיצד הקב"ה שומר עליהם - כבשה אחת בין שבעים זאבים והיא משתמרת²⁷, הדבר מראה על כך שהקב"ה עם בני ישראל (כפי שכבר למדנו קודם בנוגע לגלות מצרים - הראשונה (ושרש²⁸) לכל הגליות - „והי' אלקים עמכם“²⁹).

(23) וירא שם. תולדות שם, כה.

(24) ראה רש"י וירא שם.

(24*) ראה דברים ד, לט. פרש"י שם ד, לה. והוא פשוט כ"כ - עד שאין רש"י צריך לפרש הפי' ד„ומפניך אסתר“ (בראשית ד, יד). ולכן מוציא רש"י „על פני“ (יתרו כ, ג) מפשוטו „כל מקום“ - ומפרשו „כל זמן“.

(25) ירמ"י כג, כד.

(26) אף שבכללות, בזה"ג, אי"ז ניכר כ"כ כבזמן הבית. שלכן הוצרך הכתוב לחדש, שגם אז „לא ירפך - מלהחזיק בך בידיו“ (ואתחנן ד, לא ופרש"י שם. וראה גם בחוקותי כו, מד. ואפילו בזה"ב - מה ששכינה עמהם בזמן שהם טמאים, נאמר בסגנון של חידוש (רש"י אחרי טו, טז. מסעי לה, לד).

(27) ראה אסתר פ"י, יא. תנחומא תולדות ה.

(28) שלכן בירידה למצרים הייתה צ"ל ההבטחה „גם עלה“ - מן ד' גליות (רש"י שבת פט, ב - ד"ה ארד). וראה רד"ה קול דודי תש"ט ובהנסמך שם.

(29) ויחי מח, כא. וגם בנוגע לשאר הגליות כתיב (ואתחנן שם), „לא ירפך מלהחזיק בך בידיו“ (שזהו בדוגמת „אחוז בידיו“ שבפרש"י דידן).

ה. אלא שעפ"ז נשאלת השאלה: היות שגם הקב"ה הוא „בצרת גלותם“, גם הוא, כביכול, בגלות האומות, א"כ כיצד הוא יגאל את עצמו יחד עם בני מהגלות - הרי זוהי סברא פשוטה ורואים זאת במוחש, ואפילו בן חמש יודע זאת, ש„אין חבוש מתיר עצמו“³⁶? על כך אומר רש"י „וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו“: לפני שהקב"ה הכניס א"ע בגלות, הוא כתב (שזה הרי ה' פעם אחת - במדבר), שכאשר יגיע הזמן של „נגאלין“, כאשר בני יהיו צריכים להגאל מהגלות, אזי לשרים (המושלים על בני ישראל עם הקב"ה כביכול) לא תהי' כל דיעה³⁶ בנוגע ל„ושב ה"א“. ולזה מתכוון רש"י בלשון „הכתיב גאולה לעצמו“, היינו שהוא „כתב“ לעצמו את הגאולה.

והנה אפשר לחשוב, שכיון ש„הכתיב גאולה לעצמו“ - הרי כאשר יגיע זמן הגאולה יצא הקב"ה עצמו מהגלות קודם, ורק לאחר מכן הוא יגאל את בני ישראל - ולכן מוסיף רש"י „שהוא ישוב עמם“: „שה„ושב הוי' אלקיך“ יהי' - „את שבותך“, יחד עם חזרתם של בני ישראל³⁷, וכל זמן שלא יושלם קיבוץ הגליות של כל ישראל (ואפילו באם רק יהודי אחד ישאר עדיין בגלות)

יודעים³¹ רק³², שמצד גודל חיבת הקב"ה לבני ישראל, הנה כאשר בני נמצאים בצרה ר"ל, נעשה מכך גם להקב"ה צר כביכול

[שלכן הוא נראה למשה „מתוך הסנה“ (קוץ שדוקר) להראות, שהוא משתתף בצערם של ישראל³² - היינו שמצערם ו„מכאיבים“ לו כביכול צרותיהם של ישראל ר"ל];

אבל זה שצרותיהם של ישראל מצערים אותו, עדיין אין פירושו שהוא בגלות³³. אלא רק שצערם וצרותיהם של ישראל גורמות לו צער³⁴.

ואילו מכאן, מהפסוק (בפרשתנו) „ושב הוי' אלקיך“ למדו רבותינו, „שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם“, היינו שהשכינה עצמה היא כביכול יחד עם ישראל בגלות³⁵.

(31) ולכן א"א לרש"י (שמות ג, ב) לומר מכאן למדנו דעמו אנכי בצרה - כי מפורש הוא בקרא - וכן"ל ס"א.

(32) ובפרט ש"ל שם כפירוש המצודות „אהי' עמו להצילו“.

(32*) בדוגמת מה שאמר משה „ישראל שרויין בצער, אף אני אהי' עמם בצער“ (רש"י בשלח יו, יב). ועד"ו, האיסור לשמש בשני רעבון (רש"י מקץ מא, נ. וראה תענית יא, א. ושל"ג). ולהעיר מסנה' (מו, א) בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי.

(33) ומה שבגלות מצרים רמו הקב"ה למשה רק הענין ד„עמו אנכי בצרה“ - י"ל כי התקשרות הקב"ה בישראל באופן כזה ששווי עמם בצרת גלותם, נתחדש רק לאחר מ"ת.

(34) ועפ"ז מובן גם מה שדוקא כאן (משא"כ בפ' שמות שם) כותב רש"י „כביכול“.

(35) ובדוגמת המלך בהיכלו ומצטער מצרת בנו הנמצא בגלות, או יורד עם בנו לגלות, או שגם טוחן עמו בבית האסורים.

(36) ברכות ה, ב. ושל"ג.

(36*) ועפ"ז יומתק מש"ב „ארבע מאות שנה . . ואחרי כן יצאו גו"י“ (לך טו, יג"ד) אף שבכ"מ נאמר „הוצאתיך“ וכיו"ב. ולכן גם בפ' בא (יב, מא) כשמתחיל „ויחי מקץ גו"י“ מסיים „יצאו כל צבאות“ (ולא כפפסוק שלאחריו „להוציאם“).

(37) וי"ל, שגם מטעם זה מעתיק רש"י התיבות „את שבותך“.

- הנה, „שכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם“.

ו. לאחרי כל הנ"ל, עדיין אינו מובן: הן אמת שמצד זה ש„שכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם“ יוצא חילוק גם בנוגע לגאולה [שהקב"ה יחזור מצרת הגלות] - אבל הרי הענין המחדש שייך בעיקר לגלות. א"כ מדוע אומר זאת הפסוק בנוגע לגאולה - „ושב גו' שבותך“?

לכן ממשיך רש"י „ועוד יש לומר“ - שבלשון „ושב הוי' אלקיך“ מתכוון הפסוק לומר עוד ענין³⁸ - שנוגע (בענין הגאולה) לקיבוץ גליות: מאחר שהקיבוץ של כל ישראל מכל מקומות הגלות הוא דבר קשה, לכן כתוב כאן „ושב הוי' אלקיך“, כיון שבדבר כזה גדול וקשה ניכר שעושה זאת הקב"ה עצמו.

ז. אלא שאצל בן המש למקרא מתעוררת השאלה: אם קיבוץ גליות הוא דבר קשה, הרי אין זה קשור לקיבוץ גליות של ישראל דוקא [ואדרבא: מאחר שכל ישראל הם כאיש אחד]³⁹, הקיבוץ של בני ישראל קל יותר מאשר הקיבוץ של גוים, להבדיל, שאין להם שייכות ביניהם³⁹].

א"כ מדוע מדגיש הפסוק שה„ושב“ הוא כיון ש„הוי' (הוא) אלקיך“?

לכן מאריך רש"י ומפרט ומביא את הפסוק: „גדול יום קיבוץ גליות ובקושי

כאילו הוא עצמו צריך להיות אוהו בידיו ממש איש איש ממקומו כענין שנאמר ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל (שגם בנוגע לבני ישראל ישנו הענין של איש איש ממקומו⁴⁰) ואף בגליות שאר האומות מצינו כן שנאמר ושבתי את שבות בני עמון“ (כיון שגדול כו' (לכן צריך שיהי' זה) הוא עצמו) - ותו לא (לא תלוקטו לאחד אחד).

ח. אבל עדיין צריך להבין: הרי כל הענינים הם בהשגחה פרטית. וא"כ נמצא, שגם „בגליות שאר האומות“ (לדוגמא בנוגע לגלות בני עמון הנ"ל) ישנה השגחה פרטית (היינו, שלא רק שהעם (עמון) בכלל ישוב מהגלות, אלא גם), מי מאנשי העם (עמון) יגאל ובאיה אופן. ואם כן, נמצא לכאורה, שה„אוהו בידיו ממש איש איש“ צריך להיות גם „בגליות שאר האומות“?

ויובן ע"פ הידוע מ"ש בחסידות⁴¹,

40) כי רק בבני - „הוי' אלקיך“. אלא שמ"מ א"ז מספיק, כי עיקר הענין מה שנרמז ב„ושב“ (ולא „והשיב“) - שהקב"ה עצמו ישיב את שבותך, הוא בנוגע לכללות ישראל [ומה שנאמר „הוי' אלקיך את שבותך“ בלשון יחיד, הוא בנוגע לכללות עם ישראל, וכמו „הפיצך“ שלאח"ז - שהרי באיש אחד אין שייך הפצה - אלא שכולל גם היחיד, נדחק בקצה השמים], וממה שנאמר „ושב הוי' אלקיך“ (שמה שהגאולה תהי' באופן ד„ושב“ (ולא „והשיב“) הוא לפי ש„הוי' (הוא) אלקיך“), מוכרח לומר (שגם) עיקר הענין שהכתוב מרמז ב„ושב“ הוא רק לגבי ישראל. ולכן מפרש רש"י שעיקר הענין הנרמז ב„ושב“ הוא ש„שכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם כו“.. אלא שיש גם רמז נוסף בהכתוב (ראה לעיל הערה 38), בנוגע להגאולה - „ושב גו“ (ראה לעיל סעיף ו').

41) ד"ח יג, א.

38) אבל אינו שולל את פירוש הראשון, שלכן כותב „ועוד י"ל“ (ולא „דבר אחר“ או כיו"ב - כרגיל בפרש"י בכ"מ).

39) ראה רש"י ויגש מו, כו.

יהודי בפ"ע (כיון שבנוגע לכלל יהודי בפרט, נאמר "הוי' אלקיך" לשון יחיד⁴⁶) - "אוחז בידיו ממש איש איש . . תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

והנה בנוגע לישראל ישנה השגחה פרטית תמיד, גם בזמן הגלות - אלא שאז צריך להגיע להתבוננות בשכלו להכיר זאת בחשך הגלות, משא"כ בזמן הבית ובענין הגאולה,

שלכן בנוגע לענין הגאולה זהו "בידיו ממש" (ללא העלם), ואילו מה שבזמן הגלות, "לא ירפך" - ה"ז "בידיו" סתם.

וזהו גם הדיוק ב"ממש" - כיון ש"אוחז בידיו", כפי שהוא מלובש בלבושי הטבע ישנו גם בנוגע לבני עמון, אבל לא "ממש".

ט. ובדרך "יינה של תורה":

ע"פ הנ"ל עדיין קשה: מאחר שבקיבוץ גליות של בני ישראל, נוגע למעלה כל יהודי בפ"ע, הרי מובן, שעד שהיהודי האחרון יגאל - השכינה נמצאת כבי"ב, בצרת גלותם. ובמילא, עדיין נשאלת השאלה: כיצד יגאל הקב"ה את בני ישראל באופן של "אוחז . . איש איש": הרי בעת שהוא "אוחז בידיו ממש" של היהודי הראשון להוציא מהגלות באופן של "ושב את שבותך" - הוא יוצא ביחד איתו מהגלות!?

אלא שמן ההכרח לומר, שמדריגה זו עלי' נאמר "אוחז בידיו ממש איש איש", היא הארה מצומצמת ופרטית,

שמה שהרמב"ם אומר⁴² שהשגחה פרטית היא רק על מין האדם - אין זו סתירה כלל לשיטת הבעש"ט⁴³ בהשגחה פרטית שהיא גם על דומם, צומח וחי

- כיון שבהשגחה העליונה, ישנם בכללות שני אופנים: (א) כפי שהיא בגילוי, (וב) כפי שהיא מלובשת בהעלם בלבושי הטבע וכיו"ב. ומה שהרמב"ם אומר שעל דצ"ח אין השגחה פרטית כלל, כוונתו להשגחה העליונה שבבחי' גילוי.

ועפ"ז מובן מה שדוקא בנוגע לישראל ישנו הענין של "אוחז בידיו ממש איש איש" - אע"פ שגם, בגליות שאר האומות ודאי ישנה השגחה איזה מהם יגאל ובאיזה אופן, כיון שהשגחה זו שישנה על אנשים פרטים מהאומות - היא בהעלם בלבושי הטבע בדוגמת ההשגחה על דצ"ח⁴⁴, שהרי "אתם קרויין אדם ואין אה"ע קרויין אדם"⁴⁵, ובמילא, כאשר מדובר אודות ה"ושב" או "ושבתי" המורה על פעולה שבה ניכר בגלוי שהקב"ה עושה זאת (כנ"ל סו"ס ו'), ישנו חילוק: ה"ושבתי" בנוגע ל"בני עמון", הוא רק בנוגע לכללות האומה. משא"כ בנוגע לישראל, שה"ושב" הוא גם בנוגע לכל

(42) מו"נ ח"ג פי"ז.

(43) ראה לקו"ד ח"א ע' 166 ואילך. היום יום ע' קח. ובכ"מ.

יודועה הראי' מוכחת ע"ז שאמר אדה"ו ממחז"ל כי הוי חזי שלך אמר משפטיך גו' (הולין סג, א ופרש"י שם) - הובאה ברשימות הצ"צ על התהלים (לו, ז). וראה לקו"ש ח"ז ע' 63 ואילך.

(44) ראה מו"נ שם פי"ח.

(45) יבמות סא, רע"א.

(46) ראה פסיקתא דר"כ פיסקא בחדש השלישי (קרוב לסופו): עמי הדבור מדבר.

אלקים", אבל מ"הוא" הנעלם ונסתר - הגה זה באופן של "ציווה ונבראו":

מדריגה זו הקשורה עם כל אחד מישראל ב"פ"ע איש איש ממקומו, באה באופן של "בידיו כו", ובמילא ניכר ה"אוחז". משא"כ ב"הכתיב גאולה (לעצמו", המורה על עצמות, שזה יהי כשנגאלין - בשלימות הגאולה דכלל ישראל⁵⁰ - מצד מדריגה זו, יהי ה"נגאלין" באופן של כאילו בדרך ממילא.

יא. עוד ענין מרומז בפרש"י דידן: למרות ש"וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו" יהי' לאחרי שיושלם ה"אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו" - אעפ"כ אומר רש"י קודם את הענין של "וכשנגאלין כו" ורק לאחר מכן הוא מביא את ה"אוחז בידיו כו", כיון שגאולת כלל ישראל, היא הסיבה⁵¹ המביאה ל"אוחז בידיו ממש איש איש"⁵².

ובזה אומר רש"י הוראה בעבודת ה': כאשר יהודי רוצה לצאת מה"גלות" הפרטית שלו, הוא צריך לראות

הקשורה ומתחלקת⁴⁶ כביכול לכל יהודי בנפרד. ולכן שייך שהארה פרטית זו הקשורה ליהודי פרטי זה (אותו היא אוחזת בידיו ממש) תצא מהגלות - אע"פ שיהודים אחרים עדיין בגלות⁴⁷. משא"כ הגאולה של בחי' עיקר שכינה⁴⁸, שלמעלה מהתחלקות - תהי' רק כאשר כל ישראל יגאלו.

וכפי שרש"י מרמו, "וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו", שהגאולה "לעצמו" (עצמות), תהי' "כשנגאלין" (לשון רבים) - כאשר כל ישראל יגאלו. וכפי שהוא מדגיש גם בלשון "שהוא ישוב עמהם", כנ"ל סו"ס ה'.

י. וענין זה מרמו רש"י בלשונו "וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו". לדכאורה: בגאולת ישראל הרי יראו בגלוי שהיא ע"י ה' - כמפורש בכ"מ וכפי שרש"י אומר (ב"ועוד י"ל"), "אוחז בידיו ממש איש איש" - א"כ מדוע הוא אומר את הלשון "וכשנגאלין" (ולא "וכשגואלן") המורה ע"כ שהם יגאלו כאילו בדרך ממילא?

והביאור בזה

- ע"ד המבואר⁴⁹ שהבריאה כפי שהיא באה ע"י שם אלקים היא "ברא

(50) וע"ד "העולה על כולנה" דשער היחוד"א רפ"ב.

(51) ועפ"ז יומתק מה שגם גבי "איש איש" כותב רש"י "כאילו הוא עצמו אוחז כו" - כי [נוסף למאמר הבעש"ט שאהבת הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל היא יתירה מאהבת הורים וקנים לבן יחיד] הגאולה ד"איש איש" היא ההתחלה והאופן דגאולת כלל ישראל.

(52) ועד"ז הוא גם בכאו"א גופא, שבתחלה היא פדיית עצם הנשמה (בחי' ציון) שלמעלה מהתחלקות; אח"כ - של כחות הגלויים ("איש איש"); ואח"כ - גם של הנה"ב והגוף המשתווים בחיצוניות לאוה"ע (שבות בני עמו).

(46*) וע"ד הנפש השנית שבכאו"א "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא רפ"ב. וראה הגהות הצ"צ שם. אגה"ק ס"ו. ובכ"מ).

(47) ויתירה מזה, וע"ד באגה"ק ס"ד (קה, סע"ב): לכללות ישראל כו' וכן כל ניצוץ פרטי כו'.

(48) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א פ"א ובהנסמן שם.

(49) לקו"ת שה"ש יד, ג. ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א רפ"ד. ובכ"מ.

יומא דינא רבא (ראש השנה),
 שנצבים⁵³ וזוכים בדין⁵⁴, ומקבלים
 כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
 ומתוקה - כולל, שנת גאולה⁵⁵, שיהי'
 „ושב הוי' אלקיך את שבותך”,
 שהקב"ה עצמו יוציא מהגלות כ"א
 מישראל - ואתם תלוקטו לאחד אחד
 בני ישראל - בקרוב ממש.

ולעשות כל התלוי בו שכל ישראל יצאו
 גם הם מה„גלות”.

שהרי הוא יכול לחשוב לעצמו: הרי
 „הזולת” הוא בתכלית השפלות, ועד
 שהוא נמצא עדיין בגלות. ואילו „הוא”
 בתכלית המעלה - הוא כבר „מוכן”
 לגאולה - א"כ מדוע שהגאולה שלו
 תהי' קשורה ותלוי' בשני? - ע"ז אומר
 הפסוק מיד בתחילת הפרשה, שאפילו
 ה„נצבים” של „ראשיכם”, יכול לבוא
 דוקא לאחרי ש„אתם נצבים היום
 כלכם”, שב„כלכם” נכללים הרי אפילו
 „חוטב עציך ושואב מימין”.

וכאשר הולכים בסדר זה, ישנה
 ההבטחה ש„אתם נצבים היום - זה

53 וע"ד פרש"י (וישב לו, ז), „נצבה. לעמוד
 על עמדה”.

54 ראה תורת הבעש"ט בהיום יום ע' צ'.
 55 שגם זה נכלל בפירוש נצבים - מלשון
 „ומלך אין באדום נצב מלך” (מ"א כב, מח) - שר
 ומושל (בארוכה אוה"ת עה"פ ע' א'רא ואילך).

הוספה

בשורת הגאולה

ב.

מ'זעט (בשנת נסים) ווי עס ווערן מקויים די סימנים אויף דעם אין חז"ל, כולל – דעם סימן וואָס שטייט אין ילקוט שמעוני¹ (וועלכע מ'האָט דערמאָנט לאַחרונה כמה פעמים): „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי האומות מתגרין זה בזה כו', מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם² ליטול עצה מהם כו', וכל האומות מתרעשים ומתבהלים כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם כו', אל תיראו הגיע זמן גאולתכם כו', [און דערנאָך איז ער ממשיך אין ילקוט]: בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם.”

(משיחת יום ד' פ' נצבים־וילך, כ"ב אלול תש"נ)

---

(1) ישע'י רמז תצט. וכ"ה בפסיקתא רבתי פל"ז (פיסקא קומי אורי).
(2) ובפסיקתא שם: לאדום.

רואים (בשנת נסים) איך שמתקיימים הסימנים על זה בחז"ל, כולל – הסימן שמובא בילקוט שמעוני¹ (שהוזכר לאַחרונה כמה פעמים): „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי האומות מתגרין זה בזה כו', מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם² ליטול עצה מהם כו', וכל האומות מתרעשים ומתבהלים כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם כו', אל תיראו הגיע זמן גאולתכם כו' [ואח"כ ממשיך בילקוט]: בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם.”

ג.

ויה"ר והוא העיקר – אַז יעדערער פון אונז זאָל ווערן אַ "שליח" אויף אַנזאָגן זיך, זיינע בני בית און אַלע אידן אַרום אים, אַז "הנה זה בא"¹, "הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"² (ב"פ זה³), והנה דוד מלכא משיחא, און אַז אליהו הנביא איז שוין מיט אַ טאָג פריער געווען אין טבריא⁴ און האָט אַנגעזאָגט וועגן ביאת משיח צדקנו.

יש לומר, אַז וויבאַלד משיח קען קומען יעדער טאָג, "אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵, און אליהו הנביא דאַרף אַנזאָגן אַ טאָג פריער אויף ביאת המשיח – קומט אליהו הנביא אין טבריא בפועל ממש יעדער טאָג און זאָגט אָן אויף ביאת המשיח (במיוחד) צו די וואָס שטייען אין אַ מעמד ומצב פון "אחכה לו בכל יום שיבוא" – אויך די וואָס זאָגן דאָס ניט בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, נאָר מ'טראַכט וועגן דעם, ובפרט ווען מ'זאָגט אין דעם באַוואוסטן קאַפיטל תהלים⁷ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי".

. . . און אין דערויף קומט צו אַ ספעציעלע הדגשה היינטיקן יאָר – סיי מצד דעם קאַפיטל תהלים אין וועלכן מ'זאָגט "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי", און סיי מצד די שלימות פון ארבעים שנה וואָס דעמולט איז שוין "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ובפרט נאָך דעם וואָס מ'איז שוין אַריין (ושבעה ימים) אין שנת הנ"א (ה'תנשא), וואָס אידן האָבן איר אַנגערופן (און מפיץ געווען) מיטן ר"ת "אראנו נפלאות".

(משיחת יום ד' פ' ברכה, ז' תשרי תנשא)

(1) ל' הכתוב – שה"ש ב, ה.

(2) ישע' כה, ט. וראה תענית בסופה.

(3) שמו"ר ספכ"ג.

(4) ראה עירובין מג, ב: "אתא אליהו מאתמול . . . לבית דין הגדול", וב"ד הגדול, בטבריא

עתידין לחזור תחילה" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

(5) עיקר הי"ב מ"ג עיקרים.

(6) ראה לקו"ש ח"ט ע' 282 ואילך.

(7) פט, כא.

(8) תבוא כט, ג.

בשורת הגאולה

ויה"ר – והוא העיקר – שכאו"א מאתנו יהי "שליח" לבשר לעצמו, לבני ביתו ולכל היהודים בסביבתו, כי "הנה זה בא"¹, "הנה אלוקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"² (ב"פ זה³), והנה דוד מלכא משיחא, וכי אליהו הנביא כבר יום קודם ה' בטבריא⁴ ובישר אודות ביאת משיח צדקנו.

ויש לומר, דכיון שמשיח יכול לבוא בכל יום, "אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵, ואליהו הנביא צריך לבשר יום קודם על ביאת המשיח – מגיע אליהו הנביא לטבריא בפועל ממש כל יום ומבשר על ביאת המשיח (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" – גם לאלו שאין אומרים זאת בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, אלא חושבים ע"ז, ובפרט כאשר אומרים במזמור תהלים הידוע⁷ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו".

... ובזה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה זו – הן מצד המזמור תהלים שבו אומרים "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", והן מצד השלימות דארבעים שנה שאז כבר "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ובפרט לאחרי שכבר נכנסו (ושבעה ימים) בשנת הנ"א (ה'תנשא), שנקראה (והופצה) ע"י בני ישראל בר"ת "אראנו נפלאות".

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה בת אסתר תח"י נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

וזוגתו מרת רבקה לאה ב"ר נחום ע"ה קרמרמן

נפטרה ביום י"א שבט ה'תש"פ

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' נחום יוסף שיח"י קרמרמן

ר' גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרמן

ר' מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

לזכות

הרה"ת ר' שמואל שיחי' גורארי'
ליום הולדתו, ש"ק פ' תבוא, ט"ז אלול
התמים צבי ישראל שיחי' בורסטאן
ליום הולדתו, ביום כ"א אלול
הרה"ת ר' טל הלוי שיחי' לוי
ליום הולדתו, ש"ק פ' נצו", כ"ג אלול
הו"ח ר' ראובן טובי' שיחי' ראזענבלום
ליום הולדתו, ביום ז"ך אלול
הרה"ת ר' יחזקאל שיחי' רייבארן
ליום הולדתו, ביום כ"ט אלול
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחי' שגלוב

* * *

לזכות

החייל ב"צבאות השם" דניאל-ל שניאור זלמן שיחי'
לרגל יום הולדתו הי"ב לאוישו"ט, ביום כ"ח אלול ה'תש"פ
ולזכות אחיותיו
חיילות "צבאות השם" נועה, עדי ושירה תחינה

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' נתנאל אלי'הו וזוגתו מרת שרה רבקה שיחי' אביקסיס

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095